

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Мозгальної Наталії Георгіївни на дисертаційну роботу
Лю Шаохуй «Методика формування музично-артистичного досвіду
майбутнього вчителя музики та хореографії» подану на здобуття
наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня
освіта. Музичне мистецтво.**

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами.

Сучасна музично-педагогічна освіта, відповідно до завдань національної освітньої політики, спрямовується на підвищення якості підготовки майбутнього вчителя музики та хореографії. В той же час, сучасна школа потребує кваліфікованих фахівців, здатних поширювати високохудожні зразки музичного і хореографічного мистецтва, активно впливати на мистецький розвиток сучасної молоді. Для цього вчитель повинен не просто добре володіти інструментом, а й набути значного досвіду артистичного виконання музичних творів для якісного проведення музичних занять та музично-просвітницької роботи в школі. Відповідно особливої значущості набуває проблема формування музично-артистичного досвіду, який відображає процесуальні та результативні аспекти музично-хореографічної діяльності й свідчить про підготовленість майбутнього фахівця до успішної мистецько-педагогічної роботи в школі.

Необхідність наукового дослідження проблеми формування музично-артистичного досвіду педагогів-музикантів, створення та впровадження відповідної методики в процес підготовки вчителя музики та хореографії, визначають актуальність, важливість та своєчасність дослідження Лю Шаохуй.

Можемо відзначити й той факт, що відповідність даного дослідження плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування та кафедри педагогіки мистецтва і фортепіанного виконавства Національного педагогічного університету імені

М. П. Драгоманова «Вдосконалення музично-естетичного навчання учнівської молоді у різних ланках мистецької освіти» також підтверджує його актуальність. Тему дисертації затверджено Вченою Радою НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол № 4 від 27 грудня 2018 р.).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Дисертаційна робота Лю Шаохуй привертає до себе увагу актуальністю, вагомою науковою цінністю та практичною значущістю. Позитивно позначилось на здійсненні наукового пошуку чіткість у визначенні наукового апарату, визначення мети, об'єкту, предмету, завдань та методів дослідження. Структура дисертації відповідає логіці наукового дослідження. У роботі гармонійно поєднуються теоретичні та практичні аспекти, прослідковується чітка послідовність та наступність у викладенні теоретичного та методичного матеріалу, використано доцільні методи та методики, що дозволило отримати об'єктивні результати.

Основні наукові результати дисертації отримані дисертантом особисто і визначаються науковою новизною. До найбільш суттєвих наукових положень, висновків та рекомендацій, які відзначаються теоретичною та практичною цінністю, слід віднести: *вперше* здійснено дослідження формування музично-артистичного досвіду майбутнього вчителя музики та хореографії; визначено поняття «музично-артистичний досвід» як узагальнена професійна якість особистості, що формується у процесі музично-хореографічної діяльності; розкрито його зміст, який вміщує художньо-естетичні та музично-теоретичні знання, професійні музично-артистичні та хореографічні уміння та навички, що стають індикаторами визначення інтегрованого комплексу музично-хореографічних компетентностей; розроблено структуру музично-артистичного досвіду майбутнього вчителя музики та хореографії, що включає мотиваційно-інформаційний, когнітивно-регулятивний, творчо-виконавський компоненти; відповідно до структури визначено критерії, показники та рівні сформованості досліджуваної якості; створено модель формування музично-

артистичного досвіду майбутнього вчителя музики та хореографії на засадах герменевтичного, аксіологічного, рефлексивно-усвідомленого, креативного, діяльнісно-проективного підходів, що реалізується за умови забезпечення діалогових засад творчої взаємодії вчителя та учнів з метою розвитку артистизму, активізації концертної діяльності, забезпечення пріоритету музично-творчого осмислення навчального досвіду студентів.

Висновки і результати дослідження є достовірними, оскільки забезпечені кількісним та якісним аналізом різноманітних теоретичних джерел, адекватними методами збору та обробки емпіричних даних.

3. Значущість результатів дослідження для науки і практики.

На основі результатів теоретико-емпіричного дослідження Лю Шаохуй розробив методiku формування музично-артистичного досвіду майбутнього вчителя музики та хореографії яка без сумніву, сприятиме ефективності фахової підготовки. З урахуванням напрацювань здобувача викладачі закладів вищої та середньої освіти матимуть можливість цілеспрямовано використовувати запропоновані методи та педагогічні умови в межах викладання фахових дисциплін «Методика музичної освіти», «Ритміка», «Теорія і методика хореографічної освіти», «Історія хореографічного мистецтва», «Науковий семінар», в процесі педагогічної практики, а також у контексті формування методичної компетентності магістрів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 173 від 17.10. 2022 р.), Інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (довідка № 448 від 07.02. 2022 р.), ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (довідка № 68-20 1125 від 7.12.2021 р.).

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення.

Дисертаційне дослідження Лю Шаохуй є продуманим й структурно впорядкованим. Його вступна частина окреслює об'єкт та предмет дослідження, у ній коректно визначено мету, сформульовано завдання, що корелюються з її змістом; окреслено джерельну базу, методологічні засади, подано наукову новизну отриманих результатів, наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, зазначено обсяг та структуру роботи.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади формування музично-артистичного досвіду майбутнього вчителя музики та хореографії» на підставі ретроспективного аналізу поняття «досвід», автор констатує, що в кожний історичний період воно набувало особливого змістового наповнення, зокрема: в античній філософії (Геракліт, Демокріт, Парменід, Платон) «досвід» розглядався як процес внутрішнього пізнання «самих себе» (с. 24), в німецькій класичній філософії (І. Кант, Г. Гегель) досвід розглядається в єдності епістемологічного, метафізичного та онтологічного вимірів (с. 27), відповідно до натурфілософських поглядів Ф. Бекона, Т. Гоббса, П. Гассенді, Дж.Локка досвід є сукупністю речей та явищ, з якими людина безпосередньо стикається упродовж всього свого життя (с. 25), представники філософських течій прагматизму (Ч. Пірс, В. Джеймс), розглядали цей феномен як чинник верифікації розумових суджень (с. 29), в українській філософській традиції (Г. Сковорода, П. Юркевич) досвід розглядається як специфічний різновид духовно-сердечного буття з перевагою «логіки серця» над «логікою розуму» (с. 28).

Важливо, що на підставі аналізу наукових праць автор наголошує на інтегративній природі категорії «досвід» та можливості її вивчення у психології – як характеристика діяльності суспільства, соціальних груп або конкретної людини; педагогіці – як сукупність знань і умінь, сформованих у

процесі навчання та виховання; мистецтві – як результат творчої діяльності людини у сфері мистецтва.

Наскрізне міждисциплінарне висвітлення питання поняття «досвід», а також розкриття сутності понять «естетичний досвід» (с. 52,54), «художньо-естетичний досвід» (с. 55, 56), «мистецький досвід» (с. 57), «художньо-ментальний досвід» (с. 58), «музично-педагогічний досвід» (с. 59), «професійно-особистісний досвід вчителя музики» (с. 57), та артистизм (с. 62-64) уможливило визначення ключового у роботі поняття «музично-артистичний майбутнього вчителя музики та хореографії» і його авторського трактування як узагальнену професійну якість особистості, що формується у процесі музично-хореографічної діяльності. Важливо, музично-артистичний досвід автор розглядає контексті герменевтичного, аксіологічного, рефлексивно-усвідомленого, креативного та діяльнісно-проективного підходів.

У другому розділі «Теоретико-методичний аналіз музично-артистичного досвіду студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів» дисертант на основі сутності та предметного змісту поняття «музично-артистичний досвід» розробляє його структуру (п. 2.1.), що включає мотиваційно-інформаційний, когнітивно-регулятивний, творчо-виконавський компоненти.

Заслугують на схвалення розроблені здобувачем принципові положення формування музично-артистичного досвіду, а саме: принцип опори на національні традиції мистецького навчання – спрямовує на національну спрямованість підготовки майбутнього вчителя музики та хореографії, опертя на культурно-історичні традиції і національні цінності; принцип ефективного використання видів та форм роботи – передбачає ефективну педагогічну взаємодію з використанням новітніх форм і методів навчання; принцип спонукання до активного художньо-творчого самовираження у виконавській діяльності – спрямовує студентів факультетів мистецтв до розкриття музично-артистичних здібностей та вмінь.

Враховуючи, що музично-артистичний досвід студентів найактивніше проявляє себе у процесі творчої навчальної і виконавської діяльності, автор розробляє педагогічні умови, дотримання яких підвищить ефективність даного процесу, а саме: створення діалогових засад творчої взаємодії вчителя та учнів – визначає позитивний, творчий стиль спілкування між викладачем на студентом з метою розвитку артистичних та музичних умінь і навичок; активізація концертної діяльності – акумулює творчі можливості студентів, має велике значення для набуття ними музично-артистичного досвіду; забезпечення пріоритету музично-творчого осмислення навчального досвіду студентів – передбачає засвоєння засобів і прийомів музично-ритмічного розвитку, умінь оперувати музично-слуховими уявленнями в передачі художньо-образного змісту твору та усвідомлене їх використання в практичній діяльності.

Позитивно можна оцінити й розроблену автором модель формування музично-артистичного досвіду майбутніх учителів музики та хореографії, яка є комплексною, цілісною та динамічною структурою. Вона ґрунтується на аксіологічному підході, що визначає реалізацію розроблених принципів, традиційних і новітніх форм та методів навчання з метою формування в майбутніх учителях музики та хореографії музично-артистичного досвіду.

У третьому розділі «Експериментальне дослідження процесу формування музично-артистичного досвіду майбутнього вчителя музики та хореографії» докладно проаналізовано та проінтерпретовано результати діагностики рівня сформованості музично-артистичного досвіду студентів за визначеними критеріями і показниками, представлено авторську методику формування музично-артистичного досвіду.

Доречним і коректним виглядає застосування на діагностувальному етапі методів анкетування, опитування та інтерв'ювання викладачів і студентів (с. 117,121,124), тесту-опитувальника та шкали суджень (с.129), відеоматеріалів та бланків для опрацювання студентами (с.129), діагностичних творчих завдань (с.130), модифікованих методик А. Реана (с.126), Ю.

Бабанського (с.128), багатофакторного опитувальника FPI А. Крилова та Т. Ронгинської (с.134-136), педагогічного моніторингу (с.132), що забезпечило об'єктивність, системність, цілісність, комплексність та вірогідність проведеного діагностування.

Досить цікавим за своїм змістом є поетапний формувальний експеримент, протягом якого впроваджувалась авторська методика формування музично-артистичного досвіду майбутніх учителів музики та хореографії. Впродовж спонукально-операційного, змістовно-оцінювального, креативно-модуючого етапів впроваджувались методи вільних асоціацій, графічного зображення музичних об'єктів, творчого самовираження, збагачення слухового досвіду, асоціативного пошуку, методи «Зміни позицію» (с.155), «Складання пазлів» (с.156), опитування «меломанів» (с.149); дидактичні ігри «Ритмічна імпровізація» (с.147) та «Ритмічний портрет» (с.149); навчальні завдання «Оцінка ритмічних труднощів» (с.147), «Музичні твори», «Синкопи», «Сценічні рухи», «Прості музичні інструменти», «Ритм і агогічні зміни», «Пунктирні ритми» (с.150-151), складання «методичної картки» (с.162), технологія О. Пометун «Карусель». Слід відзначити й використання засобів мультимедіа та сучасних комп'ютерних технологій протягом всіх етапів експерименту.

Аналіз результатів формувального етапу експерименту засвідчує, що до найбільш суттєвих досягнень даного дослідження слід віднести якісні зміни в експериментальній групі, зокрема наявність фахової спрямованості на музично-хореографічну роботу з учнями, володіння інноваційними методами мистецької роботи та здатністю до артистичного виконання елементів пластичного інтонування, тобто тих складових, які визначають рівень сформованості музично-артистичного досвіду майбутніх вчителів музики та хореографії.

У цілому, підсумки дослідження, представлені у третьому розділі та додатках, є переконливими і показовими.

Аналіз змісту дисертаційної роботи Лю Шаохуй дає підстави стверджувати не лише про його актуальність, а й про глибину та цінність його змісту. Дану роботу можна характеризувати як завершену авторську теоретико-прикладну працю, в якій послідовно реалізовано всі поставлені дослідницькі завдання та досягнуто визначеної мети.

5. Повнота викладання результатів в опублікованих працях.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Основні положення та висновки дисертаційної роботи викладено у 6 публікаціях автора, із них: 2 статі у наукових фахових виданнях України, 1 – опублікована в іноземному науковому виданні, 3 праці апробаційного характеру. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційної роботи. Їх кількість, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту відповідає діючим вимогам.

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

1. На нашу думку, методологічна рамка теоретичної частини дослідження (1.1.) значно би розширилася, якби окрім зазначених у дисертації наукових підходів (герменевтичного, аксіологічного, рефлексивно-усвідомленого, креативного та діяльнісно-проективного підходів) до формування досліджуваного феномену, було б додано ще й синергетичний підхід, який окреслює відкритість мистецької освіти до творчості, до синергійної взаємодії вчителів мистецьких дисциплін, орієнтує на інтегративні стратегії розвитку тощо.

2. У структурі музично-артистичного досвіду майбутнього вчителя музики та хореографії, з-поміж інших, дисертантом виокремлено мотиваційно-інформаційний компонент (с. 76, 77). Вважаємо, що робота набула б більшої ваги, якби дисертант конкретизував, яким чином у межах

зазначеного компоненту має здійснюватися процес набуття музично-артистичного досвіду вчителя музики та хореографії.

3. Важливою педагогічною умовою формування досліджуваного феномену, запропонованою дисертантом, є активізація концертної діяльності, яка акумулює творчі можливості студентів факультетів мистецтв (с. 95-97). На нашу думку, робота значно виграла, якщо б здобувачем більш детально та на конкретних прикладах було розкрито ефективність впровадження цієї важливої педагогічної умови під час проведення експериментального дослідження.

4. На с. 130 – 131 дисертації здобувачем описано діагностику рівня сформованості в майбутніх учителів музики та хореографії умінь оперувати музично-слуховими уявленнями в передачі художнього образу музичного твору. З цією метою студентам був запропонований опитувальник (додаток Б. 3.). На нашу думку, для відповідей на питання, варто було запропонувати студентам для аналізу конкретні музичні твори, що підтвердило би більшу вірогідність отриманих даних констатувального етапу експерименту.

5. На нашу думку, параграф 3.2. третього розділу роботи дещо переобтяжений таблицями, рисунками та діаграмами. Вважаємо, що робота набула би більшої довершеності, якби частину з них було перенесено у додатки.

Проте, висловлені зауваження не впливають на ґрунтовність і вагомість представленого до захисту дослідження, на його загальну позитивну оцінку. Дана робота є завершеним, цілісним, самостійно виконаним дослідженням обраної проблеми і свідчить про сумлінність автора, високий рівень компетентності у своїй проблемі. Дослідження містить нові як теоретичні, так і практичні експериментально підтвердженні результати, що є суттєвими для подальшого розвитку теорії та методики мистецько-педагогічної освіти, відкривають нові можливості у розв'язанні практичних завдань фахової підготовки майбутнього вчителя музики та хореографії.

6. Висновки.

Дисертація Лю Шаохуй «Методика формування музично-артистичного досвіду майбутнього вчителя музики та хореографії» є цілісним завершеним самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 , а її автор – Лю Шаохуй заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри музикознавства,

інструментальної підготовки та хореографії

ВДПУ імені Михайла Коцюбинського

Мозгальова Н.Г.
05 06

Н.Г. Мозгальова